

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

II.517.1656.2014.JN

Warszawa, 15. IX. 2014

Pan
Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W ostatnim okresie osoby pozbawione wolności, przebywające w jednostkach penitencjarnych, kierują do mnie skargi dotyczące odmowy weryfikacji za pomocą badań laboratoryjnych wyniku nieinwazyjnych badań na obecność w organizmie skazanego alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych. Wnioski wpływają przede wszystkim z jednostek okręgu katowickiego, krakowskiego, łódzkiego, olsztyńskiego, opolskiego, warszawskiego oraz wrocławskiego.

Autorzy skarg zgodnie podnoszą, że mimo zakwestionowania przez nich wyniku badania nieinwazyjnego i złożenia wniosku o przeprowadzenie analizy laboratoryjnej krwi, która zweryfikowałaby prawidłowość wyniku badania wykonanego skazanemu za pomocą urządzeń stosowanych do badań znajdujących się w wyposażeniu jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, personel więzienny odmawia wykonania takich badań.

Wynik badania nieinwazyjnego uznaje się za ostateczny, co przesądza o dalszym postępowaniu w sprawie - skazanemu wymierza się karę dyscyplinarną, a komisja penitencjarna (w przypadku osób odbywających karę w zakładzie karnym typu półotwartego albo otwartego) podejmuje decyzję o zmianie dotychczasowej grupy klasyfikacyjnej i skierowaniu skazanego do zakładu karnego typu zamkniętego, co w następstwie często skutkuje przetransportowaniem do jednostki znacznie oddalonej od miejsca zamieszkania najbliższych.

Zasady przeprowadzania przedmiotowych badań reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na

obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji (Dz. U. z 2012 r. poz. 135). W myśl § 4 ust. 1 tego rozporządzenia w przypadku, gdy skazany kwestionuje wyniki, o których mowa w § 1 i 2 (badań nieinwazyjnych), poddaje się go badaniom laboratoryjnym. Użyte sformułowanie „poddaje się go” oznacza, iż istnieje taki obowiązek, tym samym badany ma prawo do weryfikacji wyników badań nieinwazyjnych za pomocą badań laboratoryjnych.

Dyrektorzy Okręgowi Służby Więziennej, którzy kierowali wyjaśnienia do mojego Biura, zgodnie twierdzili, że poddani przedmiotowym badaniom osadzeni nie zgłaszali uwag do sposobu wykonania badania i po otrzymaniu informacji o pozytywnym jego wyniku nie wnosili o wykonanie badań laboratoryjnych. **Nie kwestionuję tych ustaleń, niemniej jednak skala zjawiska - prezentowanie przeciwstawnych i wykluczających się stanowisk stron dotyczących faktycznego przebiegu podnoszonych w skargach zdarzeń - jest niepokojąca.** Należy zauważyć, iż badany nie ma możliwości udowodnienia, że nie zgadzał się z wynikiem badania, ponieważ protokół z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik nr 1 do w/w rozporządzenia, nie wymaga podpisu skazanego, a jedynie funkcjonariusza sporządzającego protokół.

Prowadzone w moim Biurze postępowania wyjaśniające wskazują ponadto, że niektórzy dyrektorzy zakładów karnych/aresztów śledczych niewłaściwie interpretują przepisy dotyczące przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, a dyrektorzy okręgowi Służby Więziennej, sprawujący nadzór nad tymi jednostkami, nie dostrzegają tej nieprawidłowości. Niejednokrotnie wyrażano pogląd, iż obowiązujące przepisy nie przesądzają o konieczności weryfikacji wyniku badania metodą laboratoryjną, a jedynie wskazują na możliwość jej przeprowadzenia, np. gdy funkcjonariusze dostrzegają powody do kwestionowania wyniku badania nieinwazyjnego. W związku z taką interpretacją przepisów, w sytuacji, gdy skazany poddany badaniu na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych kwestionuje jego wynik, administracja więzienna nie przeprowadza badań laboratoryjnych. W przypadku badania na obecność w organizmie alkoholu przestaje na powtórzeniu badania alkomatem (bądź innym urządzeniem wymienionym w § 1 ust. 1 rozporządzenia), zaś w przypadku badania na

obecność środków odurzających i psychotropowych weryfikacji wyniku dokonuje poprzez przeprowadzenie ponownego badania za pomocą testerów.

Kwestie błędnej interpretacji omawianych przepisów były już przedmiotem wystąpienia Dyrektora Zespołu Prawa Karnego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich do Dyrektora Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości, który w piśmie z dnia 16 stycznia 2013 r. DWOiP-I-072-34/1 podzielił przedstawione uwagi i poinformował, że zwrócono się do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej o podjęcie działań zmierzających do obligatoryjnego stosowania badań laboratoryjnych w sytuacji, gdy skazany kwestionuje wyniki badań, o których mowa w § 1 i 2 w/w rozporządzenia.

Wyniki postępowań wyjaśniających przeprowadzonych w związku z wpływającymi w tym przedmiocie skargami wskazują, że podjęte przez Dyrektora Generalnego działania są niewystarczające.

Brak możliwości odniesienia się przez skazanego w protokole z przebiegu badania do jego wyniku oraz niewłaściwa interpretacja przepisów przez administrację więzienną, jak pokazują dokonane ustalenia, prowadzi do wielu niepożądanych sytuacji, w tym niemożności zweryfikowania stawianych przez skazanych zarzutów dotyczących odmowy wykonania badań laboratoryjnych, jak również niemożności oceny prawidłowości decyzji podjętych przez administrację wobec osób skazanych.

Mając powyższe na uwadze dostrzegam potrzebę podjęcia działań, które będą służyć zagwarantowaniu praw skazanych, poddawanych badaniom na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w omawianym zakresie. Wyrazem takich działań będzie zapewnienie skazanemu możliwości pisemnego złożenia uwag dotyczących przeprowadzenia badania niecinwazyjnego. Zapewnienie tej możliwości można osiągnąć poprzez wprowadzenie do wzoru protokołu z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych (załącznik nr 1 do w/w rozporządzenia) punktu: uwagi lub zastrzeżenia osoby badanej dotyczące przeprowadzenia badania, analogicznie do pkt 8 załącznika nr 2 – wzór protokołu z przebiegu badania laboratoryjnego na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego. Odmiennosc postępowania w powyższym zakresie w przypadku poddawania skazanych tym badaniom nie znajduje uzasadnienia.

Sądzę również, że uzasadnione jest zwrócenie uwagi Dyrektora Generalnego Służby Więziennej na konieczność podjęcia działań w celu zapewnienia zgodnego z obowiązującymi przepisami postępowania administracji jednostek penitencjarnych w przedmiotowych kwestiach.

Zwracam się zatem z uprzejmą prośbą do Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie oraz poinformowanie mnie o podjętych decyzjach.

Z powrotem

Jerzy Jędrzejko